

PONEDELJEK, 18. 5. 2020

ŠPO	Zbijanje plastenke
SLJ	Pridevniki – ujemanje samostalnik in pridevnika po spolu
NIT	Zrak za dihanje
DRU	Turški vpadi - utrjevanje
MAT	Pisno deljenje z dvomestnim deliteljem

ŠPO: Zbijanje plastenke

Pozdravljeni !

Imate že veliko nalog, zato danes samo malo razvedrila!

Najprej malo razgibanja, potem pa, kdo bo bolj precizen (natančen)!

Od zarisane črte odmerite 5 korakov in na tla postavite platenko (1,5 l) – seveda prazno.

Od zarisane črte poskusite zadeti platenko z žogo:

- najprej z nogo (10 x z desno, 10 x z levo)
- nato z roko (10 x z desno, 10 x z levo).

Kako vam je šlo? Je bilo zabavno? Katera roka oziroma noga je najuspešnejša? Če je bilo prelahko, razdaljo povečajte. Svoje izkušnje lahko izmenjate s sošolci.

Lep pozdrav,

učitelj Gorazd

SLJ: Pridevniki – ujemanje samostalnik in pridevnika po spolu

20. K samostalnikom pripiši po en lastnostni, vrstni in svojilni pridevnik.

V prvi stolpec ste vpisali, kakšni so predmeti npr.: lep, velik, rdeč, nov, zelen, priden ...

V drugi stolpec ste vpisali katere vrste so: stanovanjska, športna, svečana, črtni, zelenjavni, predšolski ...

V tretji stolpec ste vpisali, čigavi so npr.: moja, sosedova, mamina, Petrov, babičin ...

21. naloga

SAMOSTALNIKI	SPOL
letalo	srednji spol
vlak	moški spol
raketa	ženski spol
jadro	srednji spol
ladja	ženski spol
čoln	moški spol
miš	ženski spol
oblak	moški spol
nebo	srednji spol

Katera trditev je pravilna?

a) Samostalnik je moškega, ženskega ali srednjega spola.

b) Vsak samostalnik je moškega, ženskega in srednjega spola.

Pri reševanju naslednjih nalog boste ugotovili, da morajo biti pridevniki v stavkih v enakem spolu kot samostalniki, ob katerih stojijo.

Poglejmo si to na primeru:

miza – ž. sp. → velika miza → TISTA velika miza
pes – m. sp. → velik pes → TISTI velik pes
kolo – sr. sp. → veliko kolo → TISTO veliko kolo

Rešite naloge v DZ, str. 58, 59, 60, naloge 22-26.

NIT: Zrak za dihanje

Zapis v zvezke: Zrak za dihanje

Energijo, ki je v hrani, lahko uporabimo samo, če dihamo, saj je za to potreben kisik iz zraka.

Zrak, ki ga vdihnemo, gre po sapniku v pljuča. Tam so pljučni mešički, skozi katere prehaja zrak v drobne krvne žilice (kapilare), od tam naprej pa s krvjo v vsako celico.

Tam ga že čakajo raztopljene snovi iz hrane, ki so v celice prišle skozi stene prebavil. V celicah se odvije kemična reakcija, pri kateri se sprosti energija, ki jo telo potrebuje za delo in razvoj. Poleg energije tam nastaneta še ogljikov dioksid in voda, ki s krvjo potujeta nazaj v pljuča, mi pa ju izdihamo.

Preberite besedilo v učbeniku, str. 57. Prerišite skico, ki prikazuje potek dihanja.

Skica prikazuje, da naše telo s hrano dobi sladkor, z dihanjem (pljuča) pa kisik. Pri dihanju v celicah nastane energija, ki jo porabimo za delo, rast, delovanje organov ..., izdihamo pa vodo (šipa se orosi, če vanjo dihamo) in ogljikov dioksid – tega ne morem videti, vemo pa, da nas v neprezračenem prostoru prične boleti glava, ker primanjkuje kisika.

»Našega« ogljikovega dioksida mi ne potrebujemo, potrebujejo pa ga rastline za fotosintezo.

DRU: Turški vpadi

Snov o turških vpadih ponovite z odgovori na vprašanja. Zapišite samo odgovore – v celih stavkih. Odgovore na vprašanja vam posredujem v četrtek, zato mi jih ni potrebno pošiljati po mailu. Obenem boste s temi zapisi preverili svoje znanje pred ocenjevanjem znanja.

Naslov: Turški vpadi

1. Koliko let so naše prednike ogrožali Turki?
2. Katerega leta so pridrli pred Ljubljano?
3. Kaj so počeli na svojih pohodih?
4. Kako so se kmetje zavarovali pred Turki?

5. Kako je bil videti tabor?
6. Kako so se ljudje med sabo obveščali o prihodu Turkov?
7. Kdo so bili janičarji?

Kot zanimivost si preberite še pesem Turek Otona Župančiča, v kateri je opisal videz Turkov.

Turek

Dolg nos, turški nos,
bradavic je poln,
krive coklje, turške coklje,
kakor na Savi čoln.

Ali fes, turški fes –
kakor makov cvet!
Hej, in pas, turški pas –
z mavrico prepet.

Turek, daj meni fes,
meni fes in pas –
coklje, nos nosi sam,
sebi v slavo, čast!

Ga je opisal kot lepega ali grdega? Kaj misliš, zakaj?

Fes - turško pokrivalo

MAT: Pisno deljenje z dvomestnim deliteljem

Pregled domače naloge, 3. naloga – zadnja dva primera:

$$\begin{array}{r}
 64315 : 30 = 2143 \\
 \underline{- 60} \\
 43 \\
 \underline{- 30} \\
 131 \\
 \underline{- 120} \\
 115 \\
 \underline{- 90} \\
 25 \text{ ost.}
 \end{array}$$

$$\text{Preizkus: } \begin{array}{r} \underline{2143 \cdot 30} \\ 64290 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 64290 \\
 + \quad 25 \\
 \hline
 64315
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 71038 : 90 = 789 \\
 \underline{- 630} \\
 803 \\
 \underline{- 720} \\
 838 \\
 \underline{- 810} \\
 28 \text{ ost.}
 \end{array}$$

$$\text{Preizkus: } \begin{array}{r} \underline{789 \cdot 90} \\ 71010 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 71010 \\
 + \quad 28 \\
 \hline
 71038
 \end{array}$$

Seveda ste lahko račune rešili tudi na kratek način.

Do sedaj ste delili z večkratniki števila 10.

Kako pa bi delili s številom 32?

Npr:

$86:32 =$ Ko ugotovljamo, »kolikokrat gre število 32 v 86«, si pomagamo tako, da število 32 zaokrožimo na desetice!

Se še spomnite, kako zaokrožujemo števila? Od 1 do 4 navzdol, 5 do 9 navzgor.

Na primer: 31, 32, 33 in 34 zaokrožimo na 30,
35, 36, 37, 38, in 39 pa zaokrožimo na 40.

Torej se vprašamo: Približno kolikokrat 30 je enako 86? Odgovor je: **Dvakrat.**

Z zaokroževanjem smo si **pomagali samo pri naši oceni**, kolikokrat gre 32 v 86. Ko smo ugotovili, da bi bila prava ocena verjetno dvakrat, pa računamo **dva krat 32.**

$$86:32 = 2$$

$$\text{Preizkus: } 32 \cdot 2 = 64$$

$$\underline{- 64}$$

$$64 + 22 = 86$$

22 ost.

Pri deljenju si moramo zapomniti še eno pravilo in sicer:

Ostane mora biti vedno manjši od delitelja.

Tu je delitelj 32, ostanek pa 22.

Oglejte si razlago te snovi še v učbeniku, str. 88. **Razlago podrobno preučite, ne je samo prebrati!**

Ker jutri ne bo matematike, si oglejte še nekaj razlag deljenja. Lahko danes ali jutri.

S pomožnim računom: <https://www.youtube.com/watch?v=YIJ9RuJ9I4Q>
<https://www.youtube.com/watch?v=OZaC3CxkmwQ>

Krajši način: <https://www.youtube.com/watch?v=fTHTk1uWUY>

Do petka, ko imamo MAT, rešite nekaj računov iz DZ, str. 50 (vsaj 5). Rešujte jih v zvezek, na dolg ali kratek način. **Tisti, ki vam deljenje ne bo šlo**, mi to sporočite na mail, ostalim pa ni potrebno.

Pred jutrišnjim srečanjem si boste morali ogledati lutkovno predstavo, ki traja 30 minut. To vam povem zato, da boste dovolj zgodaj vstali in si jo ogledali – povezavo do strani igre boste prejeli jutri na navodilih za delo.

Prebrati pa je potrebno tudi še zadnji zgodbi Škratovega mesta, ki vam jih pošiljam danes.

Najhujše nesreče v mestu

Breg je Gašper dobro poznal. V njegovem času tam ni bilo več revščine, ravno nasprotno, za nakup hiš na Bregu so se zanimali nekateri znani in premožni meščani. Z Brega, ki ga že dolgo ni več izrinjalo mestno obzidje, je bil zelo lep pogled na zeleno reko Krko pod njim.

Toda bolj kot ta mestni predel so Gašperja zanimale nesreče, ki so mesto prizadele v njegovi preteklosti. Kolikor je poznal zgodovino, je vedel, da so mesta pogosto uničevali požari. Ni pa mu bilo povsem jasno, kako so se meščani lotili gašenja. Takrat namreč vodovoda še ni bilo pa tudi gasilske službe ne.

“Ali je požar pogosto prizadel Breg?” je Gašper načel novo temo.

“Saj si videl, da so vse hiše lesene in da se tesno tiščijo druga k drugi, gospodinje pa so pogosto nepazljive. Torej do požara na Bregu nikoli ni daleč,” je kratko odgovoril Francelj.

“Kako pa se ljudje lotijo gašenja požara?” je Gašper spraševal naprej.

“Če izbruhne ogenj, meščani vedo, da ta lahko hitro zajame celo ulico, predel mesta ali še več. Ljudje takrat pritečejo skupaj z vedri, a gašenje ognja res ni enostavno. Najprej se morajo organizirati, kar pomeni, da vzpostavijo dolgo kolono od požara do reke. Z vedri se zajema voda v reki in ta nato potuje iz rok v roke, dokler je zadnji ne izlije na plamen. Lahko si predstavljaš, koliko vode ostane na koncu, da konča na plamenih,” je modroval Francelj in se praskal za ušesom, kot bi ga nekaj mučilo. Nato je hitro še dodal: “Ne govorim rad čez mestno oblast, saj mi ona daje kruh, toda čas bi že bil, da na Velikem trgu postavi vodnjak. Ta bi

ob izbruhu požara precej pripomogel k njegovemu gašenju. Zanj pa mestna oblast ne najde in ne najde dovolj denarja.”

“Ali bi lahko mestna oblast kako preprečila tako pogoste požare?” je vprašal Gašper in hkrati že razmišljal, kaj vse bi sam ukrenil, če bi bil župan.

“Lahko bi prepovedali imeti v lesenih hišah peči preblizu sten, ker se te vnamejo zaradi pregretosti. Meščani bi morali tudi bolj redno ometavati svoje dimnike in sploh skrbeti za njihovo vzdrževanje, saj v razmajanem in neometanem dimniku iskra hitro preskoči na leseno podstrešje, kjer je vsakršna navlaka,” je našteval Francelj.

Nato je malo pomolčal, se popraskal za ušesom in nadaljeval: “Tudi otroci so že nekajkrat zanetili požar, ker so se sami doma igrali z ognjem.” Ob tem se je spomnil, kaj mu je pred tednom dni razlagal Boštjan. “A veš, da bi prav pred tednom dni kmalu na Bregu spet gorelo?”

“Kaj se je pa zgodilo?” je bil takoj radoveden Gašper.

“Maček se je preveč približal ognjišču in vžgal se mu je rep. Uboga žival je cvileč pobegnila na podstrešje in se skrila za razno leseno navlako. Na srečo je gospodinja mačka takoj opazila in pohitela za njim ter ga še pravočasno potegnila ven in mu rep namočila v hladno vodo”, mu je dogodek živo opisal Francelj.

“Ubogi muček!” je dejal Gašper, saj je imel muce nadvse rad in vedno ga je prizadelo, če je videl, da kje kakšnemu mucu ni lepo. Zato se o požarih ni več želel pogovarjati.

“Kaj pa kuga? Ali je tudi ta pogosto napadla mesto?” je prešel na naslednjo nadlogo meščanov.

“Kuga? Bog ne daj, da se še kdaj vrne ta šiba božja,” je hitro dejal Francelj, se prekrizal in nato nadaljeval: “Menda je bilo najhuje leta 1599, ko je pomorila okrog osemsto meščanov. Žalost in strah sta takrat vladala v mestu. Grozljivi beli križi so bili celo na vratih najimenitnejših meščanov v znak, da je tam kuga v hiši. Po tej bolezni je ostalo v mestu veliko zapuščenih hiš in po Velikem trgu je prvič po dolgih stoletjih rasla trava. Mesto je bilo kot izumrlo.”

“Nekoč sem slišal zanimiv pregovor v zvezi s kugo: Če slišiš besedo kuga, si kupi par novih čevljev in teči tako daleč stran, dokler se ti ne strgajo podplati,” je dejal

Gašper in hkrati radovedno pogledal Franceljna, če pregovor pozna tudi on. "S to boleznijo ni heca!" je modroval Francelj, "saj zanjo še nimamo pravega zdravila. Nekoč so zdravniki svetovali, da moraš na tešče piti svojo vodo, ker ti bo ta iz želodca pregnala gnilobo; da se moraš drgniti ob smrdljivega kozla ali pa duhati zrak na stranišču, ker boš tako od sebe pregnal kugo. Zelo cenjeno zdravilo pa so bile tudi krastače, ker so po prepričanju ljudi nase vlekli kužni strup. Prah stolčenih krastač so ljudje nosili v svilenih mošnjičkih, obešenih okrog vratu. Nekateri pa so si za večji učinek kar cele krastače obesili okrog vratu, si jih skuhali na mleku in vse skupaj pojedli ali pa na obližih namazane dajali na kužne rane." "Oh, dovolj!" je vzkliknil Gašper, saj se mu je ob vsem tem začel obračati želodec. Ponovno je pomislil, kako lepo je v njegovem času, ko greš k zdravniku, da te pregleda in ti predpiše zdravila ali sirupe, ki jih potem kupiš v lekarni. Prvič, odkar je prišel v staro mesto, si je zaželel vrnitve v svoj čas.

Spet doma

Dan se je že prevešal v pozno popoldne. Toda Rudija ni bilo od nikoder, sam pa poti v svoj čas ni poznal. Tudi Franceljna ni mogel vprašati za pot, saj ta sploh ni vedel, od kod ga je Rudi pripeljal. Postajal je vse bolj zamišljen, vprašanja mu niso več vrela iz ust. To je opazil tudi Francelj: "Gašper, ali je kaj narobe, da si tako tih in zamišljen?"

Gašper pa se je le zaskrbljeno ozrl okoli sebe in nemočno skomignil z rameni, potem pa le potožil: "Rad bi šel domov, a se brez Rudija ne morem vrniti."

"Ti šmentani škrat, ti!" je zagodrnjal Francelj, a že naslednji trenutek se je Gašperju vzpodbudno nasmehnil in dejal: "Rudi vedno pride, včasih se pusti čakati, da pokaže, kako je pomemben. Nikar naj te ne skrbi preveč. Počakala ga bova pri mestnih vratih."

Počasi sta korakala po Ljubljanski ulici in Gašper je čutil utrujenost v svojih mladih kosteh, pa tudi lakota se mu je že pošteno oglašala. Želel si je le še domov. Tako sta prišla do mestnih vrat in glej ga zlomka: na klopi je udobno zleknjen ležal Rudi in sladko spal pod zahajajočimi sončnimi žarki.

Ob njunem prihodu se je prebudil, se zadovoljno pretegnil in dejal: "Oh, Gašper, končno. Sem že mislil, da se bom moral vrniti sam."

Ob tem so mu oči nagajivo poblisknile. Gašperja pa je kar streslo že ob sami misli, da bi moral za vedno ostati v starem mestu.

"Rudi, jaz sem za to, da se kar takoj odpraviva proti domu," je Gašper hitro dejal, da se škrat morebiti ne bi premislil. Podal je Franceljnu roko, se mu zahvalil za

njegovo prijaznost in mu zaželel, da stara leta preživi čim bolj prijazno in ne v mestnem špitalu.

Rudi je že stal pri bližnjem grmu ob stolpu in Gašper je moral pohiteti za njim. Nekaj metrov sta se prebijala čez gosto grmičevje in prišla do visokega mestnega obzidja. Tam je Rudi premaknil neki kamen in pred njima se je odprla votlina. Splezala sta vanjo in se po lestvi iz vrvi začela vzpenjati. Gašper je hitro ugotovil, da je to ista pot, po kateri sta tudi prišla v staro mesto.

Njun vzpon je kar nekaj časa trajal, saj je bil Gašper utrujen od pohajkovanja po mestu in tudi od vseh zgodb, ki jih je slišal. Končno se je pred njima začelo svetlikati. Še nekaj metrov in že sta bila na vrhu vodnjaka ob kapiteljski cerkvi. Ob srečni vrnitvi si je Gašper oddahnil. Rudi pa se je nagajivo nasmehnil in vprašal: "Je bilo naporno?"

"Naporno? Uf, kar precej. Bilo pa je tudi zelo zanimivo. Veliko sem izvedel o preteklosti mesta, čeprav je še veliko stvari, ki bi jih še želel vedeti." Ob tem se je usedel na rob vodnjaka in zamišljen začel naštevati: "Na primer več o kapiteljski cerkvi in še o drugih mestnih cerkvah, pa o proštijiški stavbi tu spodaj, pa o otroških igrah, pa o ..." Beseda mu je zastala v grlu in ozirati se je začel okrog, saj Rudija ni bilo več. Nekajkrat ga je poklical. Pogledal je tudi v vodnjak, iz katerega sta pred nekaj trenutki priplezala. Toda v vodnjaku ni bilo več vrvi, le debela lesena plošča, nad njo pa še kovinska prečka, sta preprečevali vstop vanj.

Razočaran je sedel nazaj. Od Rudija bi se želel vsaj posloviti. Toda morda ga bo še kdaj srečal? Ta misel ga je postavila na noge. Zadovoljen in poln vtisov se je napotil domov.

KONEC